Ανεξάρτητη Αρχή Πρόληψης των Βασανιστηρίων

Ετήσια Έκθεση 2012

Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Γενική εποπτεία:
Άριστος Τσιάρτας
Προϊστάμενος Ανεξάρτητης Αρχής Πρόληψης των Βασανιστηρίων
Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Επιμέλεια-Σύνταξη κειμένων:
Κάλια Καμπανελλά
Λειτουργός
Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Συντονισμός έκδοσης και γλωσσική επιμέλεια:
Άντρη Κούλλη
Λειτουργός Τύπου και Πληροφοριών Α΄
Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών

Εκδότης:
Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών

Γ.Τ.Π. 143/2013-ηλεκτρονική έκδοση

ISSN 2301-2528

Σχεδιασμός:
ΙΔΕΟΓΡΑΦΟ GRAPHICS & ARTWORKS
Σπύρος Τσιώρης

Ανεξάρτητη Αρχή Πρόληψης των Βασανιστηρίων

Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Era House, Διαγόρου 2
1097 Λευκωσία

Τηλέφωνο: (+357) 22405500
Τηλεομοιότυπο: (+357) 22672881
Ηλεκτρονική διεύθυνση: ombudsman@ombudsman.gov.cy
Ιστοσελίδα: www.ombudsman.gov.cy

Ανεξάρτητη Αρχή Πρόληψης των Βασανιστηρίων

Ετήσια Έκθεση 2012

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγικό σημείωμα Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων 3

Εισαγωγικό σημείωμα Προϊσταμένου Ανεξάρτητης Αρχής Πρόληψης των Βασανιστηρίων 7

Υλοποίηση Σχεδίου Δράσης για το έτος 2012 9

Διαπιστώσεις και εισηγήσεις της Ανεξάρτητης Αρχής μετά τη διενέργεια επίσκεψης στις Κεντρικές Φυλακές 12

Θέσεις και ενέργειες της αρμόδιας Αρχής μετά την υποβολή των εισηγήσεων της Επιτρόπου 21

Διαπιστώσεις και εισηγήσεις της Ανεξάρτητης Αρχής μετά τη διενέργεια επισκέψεων σε Αστυνομικά Κρατητήρια 23

Θέσεις και ενέργειες της αρμόδιας Αρχής μετά την υποβολή των εισηγήσεων της Επιτρόπου 30

Διαπιστώσεις και εισηγήσεις της Ανεξάρτητης Αρχής μετά τη διενέργεια επισκέψεων σε Στέγες Ηλικιωμένων και Ατόμων με Αναπηρίες 32

Θέσεις και ενέργειες της αρμόδιας Αρχής μετά την υποβολή των εισηγήσεων της Επιτρόπου 36

Διεθνείς Δράσεις της Ανεξάρτητης Αρχής Πρόληψης των Βασανιστηρίων 37

Συστημικές προληπτικές παρεμβάσεις 40

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Στις δραστηριότητες της Ανεξάρτητης Αρχής Πρόληψης των Βασανιστηρίων για το 2012, καταγράφονται με ενδεικτικό τρόπο τα σύνθετα, χρόνια και δομικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι χώροι στέρησης ή περιορισμού της ελευθερίας των προσώπων, όπως οι φυλακές, τα αστυνομικά κρατητήρια, οι ιδιωτικές και κρατικές Στέγες όπου φιλοξενούνται ηλικιωμένα άτομα και άτομα με αναπηρίες.

Στην παρούσα Ετήσια Έκθεση καταγράφεται το σύνολο της δράσης και των προσπαθειών που κατέβαλε η Ανεξάρτητη Αρχή κατά το 2012 για πρόληψη και καταπολέμηση των βασανιστηρίων και της κακομεταχείρισης προσώπων. Στην Έκθεση, παρατίθεται και η αξιοσημείωτη και συνάμα θετική πορεία υλοποίησης των εισηγήσεων και η λήψη βελτιωτικών μέτρων, εκ μέρους των αρμόδιων Αρχών, στη βάση των εισηγήσεων που υποβλήθηκαν.

Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι, γνώμονας της συνολικής δραστηριοποίησης της Αρχής είναι η συμβολή στην επίλυση των προβλημάτων που υπάρχουν στους χώρους περιορισμού ή στέρησης της ελευθερίας με σεβασμό των αρχών προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Προς την κατεύθυνση αυτή διενεργούνται τακτικές επισκέψεις σε χώρους κράτησης, επιδιώκεται η συνέργεια των εμπλεκομένων Υπηρεσιών για λήψη προληπτικών και βελτιωτικών μέτρων, καθώς και η κινητοποίηση των αρμόδιων Αρχών και των θεσμικών οργάνων της πολιτείας προς την κατεύθυνση αυτή.

Μέσω των εξειδικευμένων προτάσεων, εισηγήσεων και κατευθυντήριων αρχών της Αρχής, επιδιώκεται η λήψη βραχυχρόνιων και μακροχρόνιων μέτρων για επίλυση των υφιστάμενων προβλημάτων, καθώς και η ενεργοποίηση των αρμόδιων φορέων με σκοπό την αύξηση του επιπέδου προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την ελαχιστοποίηση των περιπτώσεων κακομεταχείρισης προσώπων.

Ελπίζω ότι η υποβολή και δημοσίευση της Ετήσιας Έκθεσης της Ανεξάρτητης Αρχής Πρόληψης των Βασανιστηρίων, σε τούτη τη δύσκολη, οικονομικά, συγκυρία, καθώς και ο διάλογος που θα αναπτυχθεί από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς αλλά και την κοινωνία των πολιτών, θα συμβάλει τα μέγιστα στην επίλυση ορισμένων, τουλάχιστον, από τα περισσότερα επιτακτικά προβλήματα των χώρων περιορισμού και στέρησης της ελευθερίας.

Ελίζα Σαββίδου
Επίτροπος Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ
ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ

Η πρόληψη και η καταπολέμηση των βασανιστηρίων αποτελούν τους βασικούς άξονες της αποστολής της Ανεξάρτητης Αρχής Πρόληψης των Βασανιστηρίων. Οι δράσεις της Αρχής, ως μηχανισμού πρόληψης και εξωτερικού ελέγχου, όπως καταγράφονται στην Ετήσια Έκθεση για το 2012, αναπτύσσονται σε ποικίλα επίπεδα όπου ενδέχεται να εμφανίζονται προβλήματα κακομεταχείρισης, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή βασανιστηρίων.

Στις παρούσες συνθήκες της οικονομικής κρίσης, την οποία βιώνει η Κύπρος, ορισμένες κοινωνικές ομάδες, λόγω των ιδιαίτερων τους χαρακτηριστικών ή των συνθηκών που τις χαρακτηρίζουν, αντιμετωπίζουν αυξημένους κινδύνους και έχουν μειωμένες δυνατότητες άσκησης των δικαιωμάτων τους. Μια τέτοια ομάδα είναι και αυτή των κρατουμένων ή των προσώπων που ζουν υπό συνθήκες στέρησης ή περιορισμού της ελευθερίας τους, αφού υπόκεινται σε ειδικές σχέσεις εξουσίασης και είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι σε καταχρήσεις. Σε αυτές τις συνθήκες η Αρχή έχει, εκ των πραγμάτων, κρίσιμο ρόλο να διαδραματίσει.

Η μέχρι σήμερα δράση της Αρχής, θωρακισμένη από ένα ιδιαίτερα σημαντικό, τόσο σε έκταση όσο και σε κανονιστική βαρύτητα, νομοθετικό πλαίσιο, καταδεικνύει ότι, παρά την πρόοδο που έχει συντελεστεί, η αναμόρφωση μεγάλου μέρους των στοιχείων που συνθέτουν το πλαίσιο κράτησης ή περιορισμού της ελευθερίας των προσώπων (φυλακές, αστυνομικά κρατητήρια, ψυχιατρικά ιδρύματα, στέγες ηλικιωμένων και αναπήρων) αποτελεί μιαν αναγκαιότητα. Αναφέρομαι, κυρίως, στην υλικοτεχνική υποδομή, το νομοθετικό πλαίσιο και τον ανθρώπινο παράγοντα αλλά και στην ανάγκη επίλυσης άμεσων, καθημερινών και πρακτικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι χώροι κράτησης προσώπων.

Στην κρίσιμη συγκυρία που βιώνει ο τόπος και με δεδομένες τις δυσυπέρβλητες οικονομικές δυσκολίες, θα πρέπει να γίνει διεξοδική και συστηματική ανάλυση των επιπτώσεων που επιφέρει η σοβούσα οικονομική κρίση στην ιδιαίτερα ευάλωτη ομάδα των κρατουμένων και να καταβληθούν ρεαλιστικές προσπάθειες για λήψη βελτιωτικών μέτρων. Προπάντων, όμως, σε συνθήκες κρίσης και αυξημένης διακινδύνευσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, θα πρέπει να καταστεί σαφής η βούληση της πολιτείας για μηδενική ανοχή και αποτελεσματική αντιμετώπιση οποιωνδήποτε φαινομένων κακομεταχείρισης, βασανιστηρίων, αυθαιρεσίας και ανομίας εις βάρος κρατουμένων ή προσώπων που ζουν υπό συνθήκες ή περιορισμού της ελευθερίας τους.

Άριστος Τσιάρτας
Προϊστάμενος Ανεξάρτητης Αρχής Πρόληψης των Βασανιστηρίων

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ 2012

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ 2012

Και κατά το 2011, οι επισκέψεις της Ανεξάρτητης Αρχής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων δεν στόχευαν απλά στην καταγραφή των συνθηκών κράτησης. Ο στόχος ήταν, από τα ευρήματα των επισκέψεων σε κέντρα κράτησης, να διαμορφωθεί η συνολική εικόνα τόσο σε σχέση με τις συνθήκες κράτησης όσο και τα βασικά δικαιώματα των κρατουμένων, η οποία θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική παράμετρος.

Βασικός στόχος μας, για το έτος 2012, ήταν η διενέργεια επισκέψεων στους χώρους όπου φιλοξενούνται ηλικιωμένοι και άτομα με αναπηρίες, δεδομένου ότι είναι ιδιαίτερα ευάλωτες ομάδες ατόμων με εξειδικευμένες ανάγκες, ενώ οι χώροι όπου φιλοξενούνται, σπάνια υπόκεινται σε λεπτομερή έρευνα και επισκέψεις από ανεξάρτητους φορείς.

Επιπλέον, δεύτερος στόχος, για το 2012, ήταν να αντιμετωπιστούν τα ζητήματα που προκύπτουν από το φαινόμενο της μακροχρόνιας κράτησης των μεταναστών υπό απέλαση σε Αστυνομικά Τμήματα. Αυτή η αμφισβητήσιμη πρακτική είχε παρατηρηθεί και κατά τη διάρκεια του 2011 και είναι ένα θέμα έντονου ενδιαφέροντος για την Ανεξάρτητη Αρχή.

Ως εκ τούτου, κατά το 2012, είχε σχεδιαστεί να πραγματοποιηθούν συνολικά δέκα επισκέψεις.

Παρότι, το Σχέδιο Δράσης του 2012 προνοούσε μια επαναληπτική επίσκεψη στο Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αθαλάσσας, δεν κατέστη δυνατή η διενέργεια της επίσκεψης αυτής. Παρόλα αυτά, η Επίτροπος συνέχισε να παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις όσον αφορά στη διαδικασία αποϊδρυματοποίησης των ατόμων που νοσηλεύονται στην Πτέρυγα 14. Ειδικότερα, η Επίτροπος με επιστολές της προς τις εμπλεκόμενες Αρχές ζήτησε και έλαβε ενημέρωση σε σχέση με την πορεία των εξελίξεων, ενώ με συστάσεις της, ζήτησε την επιτάχυνση των διαδικασιών για την άμεση έναρξη της αποϊδρυματοποίησης των ατόμων αυτών.

Βάσει του πλαισίου αυτού, διενεργήθηκαν, τελικά, εντός του 2012, δέκα επισκέψεις στους παρακάτω χώρους περιορισμού της ελευθερίας:

- **Μια επαναληπτική επίσκεψη στις Κεντρικές Φυλακές.**

- **Πέντε επισκέψεις σε Αστυνομικά Κρατητήρια, δύο εκ των οποίων ήταν επαναληπτικές επισκέψεις στα Αστυνομικά Κρατητήρια Λακατάμειας.**

- **Τέσσερις επισκέψεις σε Στέγες για Ηλικιωμένους και Άτομα με Αναπηρίες σε όλη την Κύπρο, δύο σε ιδιωτικές Στέγες και δύο σε κρατικές Στέγες.**

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ ΣΤΙΣ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΦΥΛΑΚΕΣ

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ ΣΤΙΣ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΦΥΛΑΚΕΣ

Η επίσκεψη στις Κεντρικές Φυλακές διενεργήθηκε από δύο Λειτουργούς του Γραφείου της Επιτρόπου, από τις 7 Ιουνίου μέχρι 11 Ιουνίου 2012. Η Έκθεση της Επιτρόπου Διοικήσεως ως Ανεξάρτητη Αρχή Πρόληψης των Βασανιστηρίων υποβλήθηκε στον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, για τις δικές του ενέργειες ως αρμόδια Αρχή και κοινοποιήθηκε στον Αν. Διευθυντή Τμήματος Φυλακών και στον Αρχηγό Αστυνομίας για ενημέρωσή τους και τυχόν δικές τους ενέργειες.

Μετά το πέρας της επίσκεψης, η Επίτροπος επανέλαβε τη διαχρονική της θέση ότι το ζήτημα του υπερπληθυσμού, θα πρέπει να αντιμετωπιστεί άμεσα και οριστικά με συντονισμένες ενέργειες όλων των αρμοδίων Αρχών, επισημαίνοντας ότι η επίκληση της δημιουργίας νέων Φυλακών, δεν θα πρέπει να λειτουργήσει ως άλλοθι για απραξία και έλλειψη πρωτοβουλιών που θα αμβλύνουν άμεσα και σημαντικά το πρόβλημα αυτό.

Παρά τη σχετική βελτίωση των υλικοτεχνικών υποδομών των Φυλακών (ανακαίνιση της Πτέρυγας 2), το πρόβλημα του υπερπληθυσμού είναι ιδιαίτερα έντονο.

Ειδικότερα, διαπιστώθηκε ότι δωμάτια ψυχαγωγίας-τηλεόρασης μετατράπηκαν σε χώρους κράτησης κάτω από πλήρως ακατάλληλες συνθήκες, ενώ η κατάσταση στο «Θέατρο», το οποίο από χώρο ψυχαγωγίας μετατράπηκε χωρίς καμία υποδομή σε χώρο κράτησης, εξακολουθεί να είναι απαράδεκτη.

Το πρόβλημα της απενεργοποίησης των κουδουνιών κατά τις νυχτερινές ώρες, που επισημάνθηκε από την Επίτροπο κατά την προηγούμενη επίσκεψή της, φαίνεται να συνεχίζει να υφίσταται, λόγω της αδυναμίας του προσωπικού των Φυλακών να ανταπεξέλθει στις ανάγκες τόσων πολλών κρατουμένων.

Περάν των προβλημάτων στις υλικές υποδομές που αποτελούν συνέπειες του υπερπληθυσμού, την Επίτροπο απασχόλησαν και τα πιο κάτω ευρύτερα ζητήματα:

[α] Απομόνωση

Το θέμα της απομόνωσης είχε επισημανθεί και κατά την προηγούμενη επίσκεψη της Επιτρόπου. Η επιβολή του μέτρου της απομόνωσης γίνεται χωρίς την τήρηση οποιασδήποτε διαδικασίας και χωρίς να ενημερώνεται ο κρατούμενος για τους λόγους που τίθεται σε απομόνωση ή για το αρχικό διάστημα κατά το οποίο θα παραμείνει σε απομόνωση. Ακόμη, ο κρατούμενος στερείται κάθε επικοινωνίας όχι μόνο με τους συγκρατούμενούς του αλλά και με όσους τον επισκέπτονται, όπως οι συγγενείς, οι φίλοι, ο Δικηγόρος του, η Πρεσβεία του ή άλλες οργανώσεις, καθώς και Λειτουργοί του Γραφείου της Επιτρόπου.

Δυστυχώς, από τις συνεντεύξεις με κρατουμένους προέκυψε ότι, οι συνθήκες κράτησης εξακολουθούν να μην είναι οι ενδεδειγμένες, ενώ διαπιστώθηκε, επιτόπου, ο εκκωφαντικός θόρυβος από το κλείσιμο των εσωτερικών παραθύρων στις πόρτες των κελιών, κατά τον έλεγχο στον οποίο προβαίνουν οι δεσμοφύλακες. Ακόμη, διαπιστώθηκαν ορισμένες περιπτώσεις κρατουμένων που απομονώθηκαν για διάστημα από 8 έως 10 ημερών λόγω διερεύνησης πειθαρχικού παραπτώματος, πρακτική που αντίκειται με τις σχετικές πρόνοιες των περί Φυλακών Κανονισμών.

Σχετικά με το ζήτημα της απομόνωσης, η Επίτροπος εισηγήθηκε τα πιο κάτω:

- Την τροποποίηση των σχετικών προνοιών των περί Φυλακών Νόμων και Κανονισμών.
- Την έκδοση οδηγιών του Τμήματος Φυλακών προς τα μέλη του, που να απαγορεύουν την επιβολή απομόνωσης ως άτυπη τιμωρία και να καθορίζουν τη σχετική διαδικασία.
- Την εξασφάλιση μιας ώρας, τουλάχιστον, άσκησης καθημερινά σε εξωτερικό χώρο.
- Τη διενέργεια επισκέψεων σε κρατουμένους σε απομόνωση, τουλάχιστον από τους Δικηγόρους τους, από εκπροσώπους των Πρεσβειών τους και από εθνικούς ή διεθνείς οργανισμούς ανθρωπίνων δικαιωμάτων και σε κάθε περίπτωση, την εξασφάλιση απρόσκοπτης πρόσβασης Λειτουργών του Γραφείου της Επιτρόπου.

- Την εξέταση της δυνατότητας διενέργειας επισκέψεων από συγγενείς, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις κατά τις οποίες το πειθαρχικό παράπτωμα που διερευνάται, δεν συνδέεται με εισαγωγή ή κατοχή απαγορευμένου αντικειμένου ή ουσιών.

[β] Διατροφή

Σύμφωνα με την Επίτροπο, το ωράριο των γευμάτων που ακολουθείται (8:00-9:00 πρωινό, 12:00-14:00 μεσημεριανό και 15:30-16:00 δείπνο) δεν αποτελεί μια λογική διευθέτηση για τη διατροφή των κρατουμένων, ενώ λόγω των πολλών ωρών που μεσολαβούν από το βραδινό γεύμα (16:00) μέχρι το πρωινό (8:00), το Τμήμα Φυλακών αναγκάζεται να παρέχει και ενδιάμεσο ελαφρύ γεύμα, όπως κέικ ή τυρόπιτα, γεγονός που επιβαρύνει επιπλέον τον Προϋπολογισμό.

Παράπονα εκφράστηκαν για τη μείωση της ποσότητας και της ποιότητας, με ταυτόχρονο περιορισμό των γαλακτοκομικών προϊόντων στο πρωινό, τα οποία εν μέρει μπορεί να προκύπτουν από τη μείωση των κονδυλίων για τη σίτιση των κρατουμένων στον Προϋπολογισμό του Τμήματος Φυλακών.

Η Επίτροπος πρότεινε τη μετάθεση της ώρας του δείπνου από τις 15:30-16:00 στις 18:00-19:00, αφού έτσι δεν θα υπήρχε ανάγκη για χορήγηση ενδιάμεσου γεύματος. Για τον σκοπό αυτό, η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως εξεταστεί αφενός το ενδεχόμενο αντίστοιχης μετακίνησης της ώρας κατά την οποία κλείνουν οι πτέρυγες και αφετέρου η εισαγωγή συστήματος βάρδιας των ατόμων που εργάζονται στις κουζίνες, γεγονός που θα παρέχει την ευκαιρία σε περισσότερους κρατουμένους να εργαστούν.

[γ] Νερό – Ρεύμα

Η Επίτροπος εισηγήθηκε την εφαρμογή μιας ομοιόμορφης πρακτικής αναφορικά με την παροχή νερού στις πτέρυγες, διασφαλίζοντας, παράλληλα, ότι στον κάθε κρατούμενο θα διατίθεται επαρκής χρόνος για την προσωπική του υγιεινή. Σχετικά με την παροχή του ρεύματος, σημείωσε ότι θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαίτερες ανάγκες (π.χ. θέματα υγείας) των κρατουμένων, ώστε σε τέτοιες περιπτώσεις να υπάρχει δυνατότητα συνεχούς παροχής.

[δ] Πληροφόρηση δικαιωμάτων κατά την εισδοχή

Παρότι διαπιστώθηκε ότι το Τμήμα Φυλακών έχει ετοιμάσει σχετικό έντυπο που παραδίδει στους κρατουμένους, κατά τις συνεντεύξεις αναφέρθηκε, κυρίως, από αλλοδαπούς κρατουμένους, ότι δεν είχαν παραλάβει οποιοδήποτε έντυπο κατά την είσοδό τους στις Φυλακές και κατά συνέπεια, αγνοούσαν βασικά δικαιώματα και υποχρεώσεις τους.

Ως εκ τούτου, η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως δοθούν σαφείς οδηγίες προς όλα τα μέλη του προσωπικού, για την πιστή τήρηση των σχετικών προνοιών και όπως ετοιμαστεί συγκεκριμένο έντυπο, το οποίο θα υπογράφει ο κάθε κρατούμενος, βεβαιώνοντας την παραλαβή του προβλεπόμενου καταλόγου δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.

[ε] Διενέργεια επισκέψεων από συγγενείς και Δικηγόρους

Το θέμα της τοποθέτησης διαχωριστικού γυαλιού στον χώρο του επισκεπτηρίου είχε αναλυθεί από την Επίτροπο και στην προηγούμενη Τοποθέτησή της σχετικά με τις Φυλακές. Η Επίτροπος, επανέλαβε τη θέση της ότι, η εφαρμογή του μέτρου αυτού δεν προσφέρει τις απαραίτητες δικαιοκρατικές εγγυήσεις, αφού εφαρμόζεται χωρίς να έχουν εισαχθεί οι απαραίτητες πρόνοιες στους περί Φυλακών Κανονισμούς.

Ως εκ τούτου, η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως θεσμοθετηθεί εντός των περί Φυλακών Κανονισμών συγκεκριμένο πλαίσιο εφαρμογής του κλειστού επισκεπτηρίου σε κρατουμένους, που θα περιλαμβάνει το αρμόδιο όργανο, τις διαδικασίες, καθώς και τα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη, με τρόπο ώστε οι κρατούμενοι να γνωρίζουν εκ των προτέρων τα σχετικά δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους.

Στο Γραφείο της Επιτρόπου υποβλήθηκαν, επίσης, παράπονα από Δικηγόρους άλλων Επαρχιών, οι οποίοι ισχυρίζονται ότι είναι αδύνατον να επισκεφθούν τους κρατούμενους-πελάτες τους, καθώς το ωράριο επισκέψεων λήγει στις 4μ.μ. γεγονός που επιβεβαιώθηκε και από τον Αν. Διευθυντή Τμήματος Φυλακών.

Ως εκ τούτου, η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως ο Αν. Διευθυντής Τμήματος Φυλακών αναθεωρήσει την πιο πάνω πρακτική, παρατείνοντας τις ώρες επισκέψεων των Δικηγόρων για τουλάχιστον μια ώρα, αφού πρώτα αναθεωρηθεί το ωράριο των γευμάτων.

[στ] Άσκηση – Δραστηριότητες

Κατά την επίσκεψη στις Κεντρικές Φυλακές, διαπιστώθηκε ότι τόσο στη γυναικεία πτέρυγα όσο και στις αντρικές πτέρυγες, λειτουργεί Γυμναστήριο, στο οποίο οι κρατούμενοι μπορούν να γυμνάζονται με τη βοήθεια γυμναστή, δύο φορές την εβδομάδα. Παρόλα αυτά, κατά την επίσκεψη διαφάνηκε ότι δεν λειτουργεί ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα, που να επιτρέπει, εκ περιτροπής σε κάθε πτέρυγα, άσκηση μιας ώρας σε εξωτερικό χώρο.

Ως εκ τούτου, η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως καταρτιστεί πρόγραμμα ώστε να διασφαλίζεται η εκ περιτροπής άσκηση κάθε πτέρυγας, για τουλάχιστον μια ώρα σε εξωτερικό χώρο εντός των Κεντρικών Φυλακών.

Η Επίτροπος σημειώνει με ικανοποίηση τις δυνατότητες που παρέχονται για παρακολούθηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων είτε για την εκμάθηση δεξιοτήτων είτε για την εκμάθηση ηλεκτρονικών υπολογιστών ή ξένης γλώσσας. Πρόσφατα, μάλιστα, το Τμήμα Φυλακών βραβεύτηκε από το Ίδρυμα Διαχείρισης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων για το ευρωπαϊκό Πρόγραμμα "Εκμάθηση στις Φυλακές", το οποίο έθεσε σε εφαρμογή.

[ζ] Μεταφορά κρατουμένων στο Δικαστήριο

Κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων με κρατουμένους, εκφράστηκαν παράπονα όσον αφορά στις συνθήκες μεταφοράς τους στο Δικαστήριο. Συγκεκριμένα, αρκετοί κρατούμενοι ισχυρίστηκαν ότι καθ' όλη τη διάρκεια της μεταφοράς τους ήταν δεμένοι με χειροπέδες, ενώ δεν τους προσφέρθηκε ούτε νερό ούτε κάποιο ελαφρύ γεύμα (π.χ. σάντουιτς) στις περιπτώσεις που χρειάστηκε να βρίσκονται εκτός Φυλακών, από νωρίς το πρωί μέχρι το απόγευμα.

Η Επίτροπος κοινοποίησε την Έκθεσή της και προς τον Αρχηγό Αστυνομίας, για ενημέρωσή του σχετικά με τους πιο πάνω ισχυρισμούς και με την εισήγηση όπως επιστήσει την προσοχή στα μέλη της Αστυνομίας που μετέχουν στις διαδικασίες μεταφοράς, για την παροχή στους κρατουμένους των απαραίτητων ειδών.

[η] Υποχρεωτικό κούρεμα και ξύρισμα κρατουμένων

Για το πιο πάνω θέμα, είχαν διερευνηθεί 4 παράπονα και υποβλήθηκαν ήδη δύο σχετικές Εκθέσεις.

Για το συγκεκριμένο ζήτημα, η Επίτροπος έχει προ καιρού υποβάλει την εισήγηση όπως παύσει η γενική πρακτική του εξαναγκασμού κρατουμένων σε κούρεμα και ξύρισμα, εισήγηση με την οποία το Τμήμα Φυλακών δεν έχει συμμορφωθεί.

[θ] Πρόσβαση στα κιβώτια παραπόνων της Επιτρόπου Διοικήσεως

Αρκετοί κρατούμενοι δεν γνώριζαν τη δυνατότητα για άμεση υποβολή παραπόνου προς το Γραφείο της Επιτρόπου ούτε και προς τον Αν. Διευθυντή Τμήματος Φυλακών ή το Συμβούλιο Φυλακών, μέσω των κιβωτίων παραπόνων. Επίσης, κατά την επίσκεψη αναφέρθηκε από κρατουμένους ότι πάνω από το συγκεκριμένο κουτί παραπόνων έχει τοποθετηθεί κάμερα του συστήματος ηλεκτρονικής παρακολούθησης.

Η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως, σε συνεργασία με το Γραφείο της, αναρτηθεί ενημερωτικό φυλλάδιο σε περίοπτο μέρος εντός των πτερύγων κράτησης, σχετικά με το δικαίωμα των κρατουμένων να αποτείνονται άμεσα και εμπιστευτικά στα πιο πάνω όργανα, μέσω των κιβωτίων παραπόνων. Επίσης, εισηγήθηκε την απομάκρυνση της κάμερας από το συγκεκριμένο σημείο.

[ι] Περιστατικά κακομεταχείρισης

Αρκετές φορές, η κακομεταχείριση φαίνεται να συμβαίνει σε χώρους απομόνωσης όπου τοποθετούνται οι κρατούμενοι υπό κατηγορία ή για λόγους ασφάλειας, ενώ φαίνεται ότι η ιατρική εξέταση των κρατουμένων που προβάλλουν ισχυρισμούς για κακοποίηση, στις περισσότερες περιπτώσεις δεν συμβάλλει στη συσχέτιση των ιατρικών ευρημάτων με τους ισχυρισμούς αυτούς.

Κατά τις συνεντεύξεις με κρατουμένους, διατυπώθηκαν ισχυρισμοί κακοποίησης, στις περισσότερες περιπτώσεις, από μέλη της Αστυνομίας κατά το στάδιο της σύλληψης ή της ανάκρισης, προτού ο κρατούμενος οδηγηθεί στις Κεντρικές Φυλακές. Η Επίτροπος, έθεσε το συγκεκριμένο ζήτημα υπόψη του Αρχηγού Αστυνομίας για προβληματισμό και τυχόν δικές του ενέργειες.

Επιπλέον, η Επίτροπος επεσήμανε την υποχρέωση των ιατρικών Λειτουργών να καταγράφουν, άμεσα, στον φάκελο του κρατουμένου, οποιαδήποτε εμφανή τραύματα κατά την εισδοχή του, σε συνδυασμό με τους ισχυρισμούς του κρατουμένου για τον τρόπο πρόκλησης τους. Η ακριβής καταγραφή των τραυμάτων του κρατουμένου από ιατρικό Λειτουργό και η συνάρτησή τους με τους ισχυρισμούς που ο ίδιος προβάλλει, αποτελεί το σημαντικότερο και χρησιμότερο μέσο απόδειξης τόσο των ισχυρισμών του ιδίου αλλά και όσων προβάλλουν, προς υπεράσπιση τους, τα μέλη των Φυλακών ή της Αστυνομίας.

[ια] Περιστατικά κακοποίησης εναντίον κρατουμένων για σεξουαλικά αδικήματα

Από το περιεχόμενο των συνεντεύξεων, αναδύθηκε ένα μοτίβο συμπεριφοράς των κρατουμένων έναντι των συγκρατουμένων τους, για σεξουαλικά αδικήματα, που περιλαμβάνει σε αρκετές περιπτώσεις εκφοβισμούς, απειλές και ξυλοδαρμό, με την ανοχή του προσωπικού των Φυλακών.

Η Επίτροπος σημείωσε ότι, αποτελεί υποχρέωση του προσωπικού των Φυλακών να παρεμβαίνει δυναμικά, σε περιπτώσεις που κρατούμενοι γίνονται θύματα κακοποίησης από άλλους κρατουμένους, για οποιονδήποτε λόγο.

Προς την κατεύθυνση αυτή, η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως ενημερωθεί το προσωπικό για την υποχρέωσή του αυτή και όπως γίνουν αυστηρές συστάσεις για την αποτελεσματική παρέμβαση των δεσμοφυλάκων, όταν περιέρχονται στην αντίληψή τους περιστατικά κακοποίησης μεταξύ κρατουμένων.

[ιβ] Πτέρυγα Νεαρών Κρατουμένων

Κατά τις συνεντεύξεις, εκφράστηκαν, από τη συντριπτική πλειοψηφία των νεαρών κρατουμένων, παράπονα που επικεντρώνονταν σε περιστατικά υβριστικής συμπεριφοράς εκ μέρους μελών του προσωπικού, στην επιβολή άτυπων τιμωριών χωρίς την τέλεση οποιουδήποτε πειθαρχικού παραπτώματος, καθώς και σε μεμονωμένα περιστατικά άσκησης βίας.

Η Επίτροπος, κάλεσε την αρμόδια Αρχή να προχωρήσει στη διερεύνηση τυχόν πλημμελών συμπεριφορών από μέλη του προσωπικού των Φυλακών και στην απόδοση ευθυνών, ώστε να δοθεί ξεκάθαρο μήνυμα ότι τέτοιες συμπεριφορές δεν γίνονται αποδεκτές και δεν μένουν ατιμώρητες.

Δεδομένου ότι, οι νεαροί κρατούμενοι αποτελούν μια ευάλωτη ομάδα με εξειδικευμένα χαρακτηριστικά, η Επίτροπος έκρινε χρήσιμη την περαιτέρω εκπαίδευση του προσωπικού που εργάζεται στην Πτέρυγα Νεαρών Κρατουμένων, σε ζητήματα χειρισμού νεαρών προσώπων, τα οποία κρατούνται στις Φυλακές.

Άλλωστε, η καταγγελία που υποβλήθηκε από νεαρό κρατούμενο για βιασμό του από άλλο κατάδικο, ο οποίος είχε τοποθετηθεί στην Πτέρυγα Νεαρών, ανέδειξε μια σειρά συστημικών αδυναμιών που αποτέλεσαν το αντικείμενο Έκθεσης της Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, στις αρχές του 2012. Οι επισημάνσεις και οι εισηγήσεις της Επιτρόπου αναλύονται στην Ετήσια Έκθεση του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για το 2012.

Θέσεις και ενέργειες της αρμόδιας Αρχής μετά την υποβολή των εισηγήσεων της Επιτρόπου

Μετά την υποβολή της Έκθεσης της Ανεξάρτητης Αρχής Πρόληψης των Βασανιστηρίων, ζητήθηκε[1] από τον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, ως αρμόδια Αρχή, να ενημερώσει την Επίτροπο για τις θέσεις του και τις ενέργειες στις οποίες προχώρησε ή προτίθεται να προχωρήσει, στη βάση των εισηγήσεών της, εντός δύο μηνών.

Στην απαντητική του επιστολή[2], ο Αν. Διευθυντής Τμήματος Φυλακών εξέφρασε την απόλυτη συμφωνία του με τη θέση ότι το μείζον πρόβλημα των Φυλακών είναι ο υπερπληθυσμός, σημειώνοντας, ταυτόχρονα, μια σειρά ενεργειών (ανακαίνιση Πτερύγων, δημιουργία νέας Πτέρυγας 9, επέκταση Ανοικτής Φυλακής, δυνατότητα αποφυλάκισης επ' αδεία και ηλεκτρονικής παρακολούθησης, κ.ά), οι οποίες, σύμφωνα με τον Διευθυντή, θα συντείνουν στην απάμβλυνση του προβλήματος. Επίσης, συστάσεις έγιναν προς το προσωπικό των Φυλακών όσον αφορά στο ζήτημα της ενεργοποίησης των κουδουνιών, ενώ το Τμήμα Φυλακών φαίνεται να μην αποδέχεται τα συμπεράσματα και τις θέσεις της Επιτρόπου για την απομόνωση και τις επισκέψεις. Το θέμα της αλλαγής του ωραρίου των γευμάτων θα εξεταστεί περαιτέρω από τη Διεύθυνση των Φυλακών, ενώ ήδη μετατέθηκε η ώρα του βραδινού φαγητού κατά μισή ώρα αργότερα.

Γενικότερα, η Διεύθυνση των Φυλακών φαίνεται να έχει μελετήσει προσεκτικά την Έκθεση της Ανεξάρτητης Αρχής Πρόληψης των Βασανιστηρίων και, παρότι συνεχίζουν να υπάρχουν διαφωνίες σε ορισμένα ζητήματα, η Έκθεση της Επιτρόπου θα αποτελέσει αντικείμενο ευρύτερου διαλόγου και περαιτέρω διαβούλευσης προς την κατεύθυνση υλοποίησης των εισηγήσεων που περιλαμβάνονται σε αυτή.

Περαιτέρω, ο Αρχηγός Αστυνομίας ενημέρωσε[3] την Επίτροπο ότι δόθηκαν οδηγίες στα μέλη της Αστυνομίας όπως συμμορφωθούν με τις εισηγήσεις της Επιτρόπου που τους αφορούν, ειδικότερα σε σχέση με τα ζητήματα που ανακύπτουν κατά τη μεταφορά

1. Επιστολή Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ημερομηνίας 1η Φεβρουαρίου 2013
2. Επιστολή Αν. Διευθυντή Τμήματος Φυλακών, ημερομηνίας 20 Μαρτίου 2013
3. Επιστολή Αρχηγού Αστυνομίας, ημερομηνίας 20 Φεβρουαρίου 2013

κρατουμένων από τις Φυλακές στο Δικαστήριο. Περαιτέρω, ο Αρχηγός Αστυνομίας σημείωσε ότι η σίτιση των κρατουμένων κατά τη μεταφορά, αποτελεί ευθύνη της Διεύθυνσης Φυλακών, η οποία προμηθεύει τους κρατουμένους με είδη που μπορούν να καταναλωθούν εκτός των Φυλακών.

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΝ ΣΕ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΑ ΚΡΑΤΗΤΗΡΙΑ

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΝ ΣΕ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΑ ΚΡΑΤΗΤΗΡΙΑ

Εντός του 2012, η Επίτροπος ως Ανεξάρτητη Αρχή Πρόληψης των Βασανιστηρίων διενήργησε συνολικά πέντε επισκέψεις σε Αστυνομικά Κρατητήρια. Η επιλογή των Κρατητηρίων έγινε μέσω της μελέτης των παραπόνων που υποβάλλονται από κρατουμένους στο Γραφείο της Επιτρόπου, αλλά και από πληροφόρηση που η Επίτροπος λαμβάνει, κατά τις επαφές της με οργανωμένα σύνολα πολιτών, καθώς και συγγενείς κρατουμένων.

Οι δύο επισκέψεις που πραγματοποιήθηκαν στα Αστυνομικά Κρατητήρια Λακατάμειας ήταν επαναληπτικές επισκέψεις, οι οποίες κρίθηκαν απαραίτητες λόγω των συνθηκών που είχαν διαπιστωθεί κατά την επίσκεψη που διενεργήθηκε κατά το προηγούμενο έτος. Οι υπόλοιπες επισκέψεις έγιναν για πρώτη φορά στον Αστυνομικό Σταθμό Αγίας Νάπας, στον Κεντρικό Αστυνομικό Σταθμό Λεμεσού και στον Αστυνομικό Σταθμό Λυκαβητού.

Παρότι το σύνολο των Κρατητηρίων, παγκύπρια, δημιουργήθηκαν ώστε να εξυπηρετούν τις ανάγκες ολιγοήμερης κράτησης ποινικών κρατουμένων, ο πληθυσμός των κρατουμένων αποτελείται, σήμερα, κυρίως, από πρόσωπα που κρατούνται αποκλειστικά για σκοπούς απέλασης, για διαστήματα που ξεπερνούν, συνήθως, τους έξι μήνες. Το γεγονός αυτό, αναδεικνύει πιο έντονα μια σειρά από ελλείψεις στην υποδομή των Κρατητηρίων, τα οποία καλούνται σήμερα, να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της μακρόχρονης κράτησης μιας εντελώς διαφορετικής κατηγορίας κρατουμένων.

Τα κυριότερα ζητήματα που διαπιστώθηκαν είναι τα ακόλουθα:

[α] Έλλειψη εξωτερικού χώρου άσκησης - Έλλειψη μέσων ψυχαγωγίας

Σε τρία από τα τέσσερα Αστυνομικά Κρατητήρια, τα οποία επισκέφθηκε η Επίτροπος κατά το 2012, διαπιστώθηκε ότι αυτά δεν διαθέτουν εξωτερικό χώρο άσκησης, με αποτέλεσμα οι κρατούμενοι να παραμένουν, καθ' όλη τη διάρκεια της κράτησης τους, κλεισμένοι και απομονωμένοι στην πτέρυγα κράτησης, χωρίς καμία επαφή με τον έξω κόσμο, το φυσικό φως και τον καθαρό αέρα.

Σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα για τα δικαιώματα των ατόμων που τελούν υπό κράτηση, κάθε κρατούμενος, που κρατείται για διάστημα άνω των 24 ωρών, έχει το δικαίωμα για άσκηση τουλάχιστον μιας ώρας σε εξωτερικό χώρο καθημερινά[4]. Η έλλειψη χώρου άσκησης καθιστά τον χώρο των Κρατητηρίων ακατάλληλο για κράτηση ατόμων, συμπεριλαμβανομένων των ποινικών κρατουμένων, όπως έχει επισημάνει επανειλημμένως η αρμόδια Επιτροπή Πρόληψης των Βασανιστηρίων[5] σε Εκθέσεις της, μετά από επίσκεψη της στην Κύπρο.

Βάσει των πιο πάνω, η Επίτροπος εισηγήθηκε, για άλλη μια φορά, όπως η αρμόδια Αρχή προχωρήσει άμεσα στις απαραίτητες ενέργειες για τη διαμόρφωση εξωτερικού χώρου άσκησης.

Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η διαρρύθμιση του χώρου των Κρατητηρίων δεν επιτρέπει βελτιώσεις για εξασφάλιση χώρου άσκησης, όπως στην περίπτωση των Αστυνομικών Σταθμών Αγίας Νάπας και Λυκαβητού, η Επίτροπος επεσήμανε ότι θα πρέπει να παύσει άμεσα η κράτηση προσώπων για μακρά διαστήματα κατά τις διαδικασίες της απέλασης και να περιοριστεί μόνο στην κράτηση ποινικών κρατουμένων για ελάχιστο χρονικό διάστημα.

Όσον αφορά στη δημιουργική ενασχόληση των κρατουμένων, διαπιστώθηκε ότι, ακόμη και στις περιπτώσεις που τα Αστυνομικά Κρατητήρια διαθέτουν χώρο αναψυχής, συνήθως, αυτός παραμένει σχεδόν κενός, με μοναδική προσθήκη κάποια τραπεζοκαθίσματα. Μάλιστα, σε κάποιες περιπτώσεις, παρατηρήθηκε ότι οι κρατούμενοι πα-

4. CPT Standards, CPT/Inf/E (2002) 1 - Rev. 2010, p. 13, 16, 40, 54, 59, 76.
5. CPT Report on the visit to Cyprus from 12 to 19 May 2008, CPT (2008) 70

ρέμεναν, σχεδόν όλη τη μέρα, κλειδωμένοι εντός των ατομικών τους κελιών, χωρίς καμία επαφή με άλλους κρατουμένους και χωρίς καμία απασχόληση.

Η Επίτροπος υπέβαλε την εισήγηση όπως, τα Αστυνομικά Κρατητήρια όπου κρατούνται, κυρίως, άτομα υπό απέλαση, εξοπλιστούν με διάφορα μέσα ψυχαγωγίας και δημιουργικής ενασχόλησης, όπως τηλεόραση, ραδιόφωνο, εφημερίδες, περιοδικά, βιβλία κ.λπ., στη βάση των διεθνών προτύπων μεταχείρισης αυτής της κατηγορίας κρατουμένων.

[β] Σίτιση

Κατά τις επισκέψεις που διενεργήθηκαν, συχνά διατυπώθηκαν παράπονα από κρατουμένους όσον αφορά στη σίτιση τους, τα οποία επικεντρώνονταν άλλοτε στην ποιότητα του φαγητού και άλλοτε στην ποσότητα. Περαιτέρω, εντός των Αστυνομικών Κρατητηρίων δεν παρέχεται καμία δυνατότητα για ετοιμασία κρύων ή ζεστών ροφημάτων και για το ζέσταμα του φαγητού. Η έλλειψη αυτή καθίσταται ιδιαίτερα σημαντική, κυρίως, στις περιπτώσεις προσώπων υπό απέλαση, λόγω της μακρόχρονης κράτησης τους.

Ως εκ τούτου, η Επίτροπος κάλεσε την αρμόδια Αρχή να μελετήσει με προσοχή το ζήτημα της σίτισης και να προχωρήσει σε διευθετήσεις για την παροχή μέσων ετοιμασίας ροφημάτων και ζεστάματος φαγητού, τουλάχιστον στους μη ποινικούς κρατουμένους.

[γ] Ουσιαστική και πλήρης ενημέρωση των κρατουμένων για τα δικαιώματά τους

Σε αρκετές περιπτώσεις, από την επιθεώρηση των σχετικών φακέλων, διαπιστώθηκε ελλιπής παράδοση ή συμπλήρωση των εντύπων, που προβλέπονται για την ενημέρωση των κρατουμένων όσον αφορά στα δικαιώματα τους. Για παράδειγμα, σε ορισμένες περιπτώσεις, τα έντυπα παραδίδονταν σε γλώσσα μη καταληπτή στον κρατούμενο, ενώ σε άλλες περιπτώσεις δεν παραδίδονταν καθόλου ή δεν ήταν κατάλληλα συμπληρωμένα.

Περαιτέρω, σε αρκετές περιπτώσεις παρατηρήθηκε ότι τα έντυπα αναφορικά με τα δικαιώματα των κρατουμένων και τους Κανόνες του Κρατητηρίου, δεν ήταν αναρτημένα σε κάθε κελί, όπως προβλέπεται από τον σχετικό Νόμο. Παρότι, η αρμόδια Αρχή έχει εξηγήσει ότι το γεγονός αυτό οφείλεται συχνά στην καταστροφή τους από τους ίδιους τους κρατουμένους, παραμένει βασική υποχρέωση του Υπεύθυνου του χώρου να εξασφαλίσει την ανάρτησή τους, με τρόπο που να αποκλείει την καταστροφή τους.

Ως αποτέλεσμα των πιο πάνω πρακτικών, διαπιστώθηκε ότι αρκετοί από τους κρατουμένους τελούσαν σε πλήρη σύγχυση όσον αφορά στα δικαιώματα τους και στους Κανόνες του χώρου όπου κρατούνταν.

Όπως έχει τονίσει επανειλημμένα η Επίτροπος, η πληροφόρηση των δικαιωμάτων αποτελεί βασική προϋπόθεση για την άσκηση τους και για τον λόγο αυτόν, κρίνεται ως εξαιρετικά σημαντική η παράδοση, η σωστή συμπλήρωση και η τήρηση των εντύπων που προβλέπονται από τον Νόμο, με τρόπο που να εξασφαλίζει την ουσιαστική και πλήρη ενημέρωση του κρατουμένου για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του.

[δ] Πρόσβαση σε Ιατρό και παροχή φαρμακευτικής αγωγής

Ένα από τα ζητήματα που παρουσιάζει αρκετές πρακτικές δυσκολίες, είναι η πρόσβαση των κρατουμένων σε Ιατρό και η παροχή φαρμακευτικής αγωγής κατά τη διάρκεια της κράτησης τους. Οι δυσκολίες που παρουσιάζονται οφείλονται, κυρίως, στην έλλειψη υποδομών για την παροχή, τουλάχιστον, βασικής ιατρικής φροντίδας εντός του χώρου κράτησης αλλά και στις αυξημένες απαιτήσεις μεταφοράς κρατουμένων στα κατά τόπους ιατρικά κέντρα, λόγω της κράτησης μεταναστών υπό απέλαση για μεγάλα χρονικά διαστήματα.

Σε αρκετές περιπτώσεις, εκφράστηκαν παράπονα σχετικά με καθυστερήσεις που παρατηρούνται στη διευθέτηση μεταφοράς κρατουμένων στο Νοσοκομείο, οι οποίες, συχνά, οφείλονται και στην έλλειψη του διαθέσιμου προσωπικού και οχήματος για τη διενέργεια της μεταφοράς.

Ένα ακόμη ζήτημα, που ανακύπτει λόγω έλλειψης των κατάλληλων υποδομών, είναι και το ζήτημα της παροχής της φαρμακευτικής αγωγής των κρατουμένων, κατά τη διάρκεια της κράτησης τους. Σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, η παροχή φαρμάκων, βάσει ιατρικής συνταγής, θα πρέπει να γίνεται αποκλειστικά από κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό, που περιλαμβάνει, κυρίως, Νοσηλευτές. Σήμερα, κανένας Αστυνομικός Σταθμός στην Κύπρο δεν εργοδοτεί νοσηλευτικό προσωπικό, με αποτέλεσμα η ευθύνη της παροχής της φαρμακευτικής αγωγής να βαρύνει τους Αστυνομικούς που εργάζονται στον χώρο.

Αποτελεί θέση της Επιτρόπου ότι η παροχή φαρμάκων δεν εντάσσεται, σε καμία περίπτωση, στα καθήκοντα των μελών της Αστυνομίας, οι οποίοι, υπό τις περιστάσεις, αναγκάζονται να το πράξουν λόγω έλλειψης άλλων τρόπων εξυπηρέτησης των αναγκών των κρατουμένων.

Μάλιστα, σε ορισμένες περιπτώσεις η αρμόδια Αρχή κράτησης δεν έχει στην κατοχή της τη συνταγή του Ιατρού για την αγωγή που ακολουθεί ο κάθε κρατούμενος, καθώς αυτή παραδίδεται στον φαρμακοποιό κατά την παραλαβή των φαρμάκων. Η πιο πάνω πρακτική δημιουργεί εύλογες επιφυλάξεις όσον αφορά στη σωστή χορήγηση φαρμακευτικής αγωγής στους κρατουμένους, δεδομένου ότι δεν καταχωρείται πουθενά η ιατρική συνταγή και η χορήγηση γίνεται από Αστυνομικούς που δεν έχουν καμία ιατρική γνώση. Η Επίτροπος επεσήμανε ότι, ο κρατούμενος, ως ασθενής, έχει δικαίωμα να γνωρίζει ανά πάσα στιγμή το είδος και την ποσότητα των φαρμάκων που έχουν συνταγογραφηθεί από τον Ιατρό, καθώς αφορούν άμεσα και καθοριστικά τα δεδομένα της υγείας του.

Ως εκ τούτου, η Επίτροπος εισηγήθηκε, ως ελάχιστη εγγύηση, όπως η ιατρική συνταγή για χορήγηση φαρμάκων ή αντίγραφό της τηρείται, σε κάθε περίπτωση, εντός του φακέλου του κρατουμένου, ώστε να ενημερώνεται τόσο ο ίδιος όσο και τα μέλη της Αστυνομίας για τη φαρμακευτική αγωγή που ακολουθείται.

[ε] Κράτηση ποινικών κρατουμένων μαζί με κρατουμένους υπό απέλαση

Κατά τις επισκέψεις, σε όλους τους Αστυνομικούς Σταθμούς πλην της Λακατάμειας, διαπιστώθηκε ότι πρόσωπα που κρατούνται αποκλειστικά για σκοπούς απέλασης και πρόσωπα που κρατούνται για σκοπούς διερεύνησης ποινικών αδικημάτων, διαμένουν στον ίδιο χώρο. Ωστόσο, σύμφωνα με τις διεθνείς αρχές μεταχείρισης κρατουμένων, πρόσωπα τα οποία κρατούνται βάσει απόφασης διοικητικού οργάνου αποκλειστικά για σκοπούς απέλασης, θα πρέπει να κρατούνται σε ξεχωριστό χώρο, ο οποίος να μην επιτρέπει καμία επαφή με πρόσωπα που κρατούνται για σκοπούς διερεύνησης ποινικών αδικημάτων. Συγκεκριμένα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων έχει επανειλημμένα τονίσει ότι τα πρόσωπα, που κρατούνται κατά τη διαδικασία απέλασης, δεν θα πρέπει να κρατούνται στον ίδιο χώρο με πρόσωπα που εμπλέκονται σε ποινικά αδικήματα[6].

6. CPT Standards, CPT/Inf/E (2002) 1 - Rev. 2010 English , p. 53-55

Θέσεις και ενέργειες της αρμόδιας Αρχής μετά την υποβολή των εισηγήσεων της Επιτρόπου

Οι παρατηρήσεις και οι εισηγήσεις της Επιτρόπου έγιναν δεκτές, σε αρκετές περιπτώσεις, με διάθεση συνεργασίας και είναι γεγονός ότι η Αστυνομία καταβάλλει προσπάθειες για υλοποίηση ορισμένων από αυτές.

Συγκεκριμένα, η Αστυνομία υιοθέτησε την εισήγηση της Επιτρόπου για βελτίωση του λεκτικού στο έντυπο ενημέρωσης για το δικαίωμα επικοινωνίας των κρατουμένων ενώ καταβάλλει προσπάθειες για την προμήθεια βιβλίων και περιοδικών, σε διάφορες γλώσσες, μέσω των Πρεσβειών.

Ενέργειες γίνονται και για τη δημιουργία κατάλληλου χώρου επισκεπτηρίου στον Αστυνομικό Σταθμό Αγίας Νάπας. Επίσης, σε συμμόρφωση με τις εισηγήσεις της Επιτρόπου, γίνονται προσπάθειες ώστε ο Αστυνομικός Σταθμός Λυκαβητού να παύσει να χρησιμοποιείται για την κράτηση αλλοδαπών υπό απέλαση.

Περαιτέρω, το Υπουργείο Υγείας προχώρησε σε συστάσεις προς όλους τους Διευθυντές των Κρατικών Νοσοκομείων[7], ώστε να δοθούν οδηγίες προς τους Ιατρικούς Λειτουργούς να συμμορφώνονται με τις εισηγήσεις της Επιτρόπου που αφορούν στην εκτέλεση των καθηκόντων τους.

Όσον αφορά ευρύτερα στις εισηγήσεις της Επιτρόπου για βελτίωση των υλικών συνθηκών, ο Αρχηγός Αστυνομίας[8] εξέφρασε την άποψη ότι αρκετά από τα ζητήματα θα επιλυθούν με τη λειτουργία του Κέντρου Κράτησης Απαγορευμένων Μεταναστών, στη Μεννόγεια, αφού αναμένεται ότι θα μεταφερθούν εκεί όλοι οι κρατούμενοι υπό απέλαση, γεγονός που θα επιτρέψει τη λειτουργία των Αστυνομικών Κρατητηρίων αποκλειστικά για την ολιγοήμερη κράτηση ποινικών κρατουμένων.

7. Επιστολή Αν. Διευθυντή Ιατρικών Υπηρεσιών, ημερ. 4 Φεβρουαρίου 2013
8. Επιστολή Αρχηγού Αστυνομίας, ημερ. 11 Οκτωβρίου 2012

Η προοπτική της χρήσης των Αστυνομικών Κρατητηρίων αποκλειστικά για ποινικούς κρατουμένους, βρήκε απόλυτα σύμφωνη την Επίτροπο, δεδομένου ότι η χωρητικότητα του Κέντρου Κράτησης Απαγορευμένων Μεταναστών στη Μεννόγεια (256 άτομα) επιτρέπει την κάλυψη του συνόλου των αναγκών για κράτηση προσώπων υπό απέλαση, παγκύπρια, δεδομένου ότι, σήμερα, κρατούνται γύρω στα 200 άτομα.

Όμως, προβληματίζει την Επίτροπο το γεγονός ότι, μέχρι πρόσφατα, στο Κέντρο Κράτησης στη Μεννόγεια μεταφέρθηκαν μόνο περίπου 100 άτομα, λόγω, κατά πρώτον, καθυστερήσεων που παρουσιάστηκαν στην κατακύρωση της προσφοράς για τη σίτιση των κρατουμένων από ιδιώτη και κατά δεύτερον, λόγω της μη στελέχωσης του χώρου με ιατρό και νοσηλευτικό προσωπικό, όπως προβλέπεται στον σχετικό Νόμο.

Ενόψει των πιο πάνω ζητημάτων που ανέκυψαν στη λειτουργία του Κέντρου Κράτησης Απαγορευμένων Μεταναστών, διαφαίνεται ότι οι Αστυνομικοί Σταθμοί, παγκύπρια, θα συνεχίσουν να επιβαρύνονται με τη μακρόχρονη κράτηση προσώπων υπό απέλαση, με όλα τα προβλήματα που συνεπάγεται η πρακτική αυτή.

Ως εκ τούτου, η Επίτροπος επισημαίνει, για άλλη μια φορά, ότι η λειτουργία του Κέντρου Κράτησης στη Μεννόγεια, δεν μπορεί να χρησιμοποιείται ως άλλοθι για αναβολή της υιοθέτησης μέτρων για την παύση της κράτησης ποινικών κρατουμένων στον ίδιο χώρο με μετανάστες υπό απέλαση και για την απαραίτητη βελτίωση των συνθηκών κράτησης εντός των Αστυνομικών Σταθμών.

Η βελτίωση των συνθηκών κράτησης θα πρέπει να αποτελεί διαρκή στόχο, καθώς η απαίτηση για αξιοπρεπείς συνθήκες και διασφάλιση της άσκησης των δικαιωμάτων των κρατουμένων, παραμένει. Άλλωστε, αρκετά από τα ζητήματα που ανακύπτουν (χώρος άσκησης, σίτιση, πληροφόρηση δικαιωμάτων) αφορούν εξίσου και τους ποινικούς κρατουμένους, ο αριθμός των οποίων δεν αναμένεται να μειωθεί.

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΝ ΣΕ ΣΤΕΓΕΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΝ ΣΕ ΣΤΕΓΕΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ

Για το έτος 2012, είχε τεθεί ως προτεραιότητα η διενέργεια επισκέψεων σε χώρους όπου φιλοξενούνται ηλικιωμένοι και άτομα με αναπηρίες. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι, οι ηλικιωμένοι και τα άτομα με αναπηρίες είναι ιδιαίτερα ευάλωτες ομάδες ατόμων με εξειδικευμένες ανάγκες, ενώ οι χώροι όπου φιλοξενούνται, σπάνια, υπόκεινται σε λεπτομερή έρευνα και επισκέψεις από ανεξάρτητους φορείς.

Κατά το 2012, διενεργήθηκαν συνολικά τέσσερις επισκέψεις σε Στέγες Ηλικιωμένων και Ατόμων με Αναπηρίες, δύο σε ιδιωτικές Στέγες: στη Στέγη «Παναγιά Γλυκιώτισσα», στο Τραχώνι Λεμεσού και στη Στέγη για άτομα με αναπηρίες «Αγ. Χριστόφορος», στη Λευκωσία και δύο σε κρατικές Στέγες: στη Στέγη «Αγ. Γεώργιος», στη Λάρνακα και στη Στέγη για παιδιά με αναπηρίες «Αγ. Χριστόφορος». Σε όλες τις Στέγες, διαπιστώθηκε ότι οι συνθήκες φιλοξενίας ήταν αρκετά ικανοποιητικές, αλλά έγιναν συστάσεις για την παροχή περισσότερων μέσων ενασχόλησης και ψυχαγωγίας, καθώς τα μέσα που παρέχονταν, πλην της ιδιωτικής Στέγης «Αγ. Χριστόφορος», κρίθηκαν περιορισμένα.

Όμως, από τις επισκέψεις στις πιο πάνω ιδιωτικές και κρατικές Στέγες διαφάνηκαν δύο εξαιρετικά σημαντικά ζητήματα, που χρήζουν άμεσης παρέμβασης από την Πολιτεία.

i. Φιλοξενία ατόμων με ψυχολογικές διαταραχές εντός των Στεγών Ηλικιωμένων και Ατόμων με Αναπηρίες

Τόσο στις ιδιωτικές όσο και στις κρατικές Στέγες Ηλικιωμένων παρατηρήθηκε, συχνά, η φιλοξενία εντός των Στεγών, όπου η πλειοψηφία των ενοίκων είναι άτομα προχωρημένης ηλικίας, ατόμων με σοβαρά ψυχολογικά και ψυχιατρικά προβλήματα. Παρότι, η σχετική νομοθεσία επιτρέπει, επίσης, τη διαμονή ατόμων με αναπηρίες

άνω των 18 ετών σε Στέγες, η Επίτροπος εξέφρασε έντονες επιφυλάξεις και προβληματισμούς όσον αφορά στη συμβατότητα της πρακτικής αυτής με τα διεθνώς κατοχυρωμένα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες. Επιπλέον, ο συγχρωτισμός των ατόμων αυτών μόνο με άτομα προχωρημένης ηλικίας, σε ένα τέτοιο περιβάλλον, τους αποστερεί τη δυνατότητα να αναπτύξουν μια σειρά ικανοτήτων και δεξιοτήτων τις οποίες, αναμφίβολα, μπορούν να αποκτήσουν κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες και προϋποθέσεις.

Πέραν των πιο πάνω, ιδιαίτερο προβληματισμό προκαλεί το γεγονός ότι κατά τη διάρκεια της παραμονής των ατόμων με αναπηρίες στις εν λόγω Στέγες, δεν παρέχεται καμία θεραπευτική παρέμβαση από τις αρμόδιες Αρχές, παρά μόνο ακολουθείται φαρμακευτική αγωγή. Ακόμη, όμως, και αυτή η παροχή της φαρμακευτικής αγωγής γίνεται, σε αρκετές περιπτώσεις, με γραφειοκρατικό τρόπο, ως διαδικασία ρουτίνας και συχνά δεν περιλαμβάνει την ουσιαστική αξιολόγηση της κατάστασης των ατόμων αυτών από ομάδα ειδικών (Ψυχίατρο, Ψυχολόγο, Κοινωνικό Λειτουργό) σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Δυστυχώς, η απουσία ικανοποιητικών δομών, για την παροχή ολοκληρωμένης φροντίδας στα άτομα με αναπηρίες ή ψυχικές διαταραχές, οδηγεί στη συνέχιση της πιο πάνω πρακτικής, με εξαιρετικά δυσμενείς συνέπειες για τα άτομα αυτά και τις οικογένειές τους. Περαιτέρω, το προσωπικό των Στεγών καλείται να ανταποκριθεί σε ειδικές ανάγκες, για τις οποίες δεν έχει εκπαιδευτεί κατάλληλα και δεν τυγχάνει της απαραίτητης στήριξης.

Το ζήτημα της φροντίδας των ατόμων με αναπηρίες ή ψυχικές διαταραχές αποτελεί ένα θέμα στο οποίο η Πολιτεία πρέπει να εγκύψει άμεσα με σοβαρότητα και ευαισθησία, ώστε να αναζητηθούν και να διαμορφωθούν λύσεις στα ζητήματα που ανακύπτουν. Επειδή το συγκεκριμένο θέμα είναι ιδιαίτερα σοβαρό, θα αποτελέσει αντικείμενο και μελλοντικών παρεμβάσεων της Επιτρόπου προς τις αρμόδιες Αρχές, στο πλαίσιο των διευρυμένων αρμοδιοτήτων της.

ii. Έλλειψη νομοθετικού πλαισίου για τη λειτουργία των κρατικών Στεγών

Έντονο προβληματισμό προκαλεί το γεγονός ότι οι κανόνες και οι προϋποθέσεις λειτουργίας των Κρατικών Στεγών για Ηλικιωμένους και Αναπήρους, δεν αναλύονται στο υφιστάμενο νομικό πλαίσιο. Αντίθετα, από της εφαρμογής του Νόμου και των Κανονισμών που διέπουν τη λειτουργία των ιδιωτικών Στεγών, εξαιρούνται οι Στέγες που λειτουργούν από την Πολιτεία. Το γεγονός αυτό δημιουργεί ένα σημαντικό κενό δικαίου, αφού το Κράτος εμφανίζεται να λειτουργεί Στέγες χωρίς να δεσμεύεται νομικά από οποιουσδήποτε κανόνες, ενώ την ίδια στιγμή οι ιδιώτες υποχρεώνονται να ακολουθούν ένα πολύ λεπτομερές νομικό πλαίσιο λειτουργίας και να υπόκεινται σε έλεγχο για την τήρηση του.

Στην πράξη, οι κρατικές Στέγες εφαρμόζουν τους Κανονισμούς που ισχύουν για τις ιδιωτικές Στέγες. Αυτό, όμως, δεν αναιρεί το γεγονός ότι το σύνολο των κρατικών Στεγών για τα ηλικιωμένα άτομα, λειτουργεί αυτή τη στιγμή χωρίς νομικό πλαίσιο.

Επειδή το ζήτημα αυτό είναι, κατά την άποψη της Επιτρόπου, εξαιρετικά σοβαρό, η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως οι αρμόδιες Αρχές προχωρήσουν άμεσα στις απαραίτητες ενέργειες ώστε να ρυθμιστεί νομοθετικά η λειτουργία των κρατικών Στεγών. Προς την κατεύθυνση αυτή, η Επίτροπος δήλωσε την προθυμία της να προσφέρει κάθε συνδρομή στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της.

Θέσεις και ενέργειες μετά την υποβολή των εισηγήσεων της Ανεξάρτητης Αρχής

Οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας(ΥΚΕ) ανταποκρίθηκαν θετικά στις παρατηρήσεις και τις συστάσεις της Επιτρόπου, σημειώνοντας ότι τα ζητήματα που θίγονται έχουν μελετηθεί με προσοχή και έχουν ήδη περιληφθεί στην προτεινόμενη τροποποίηση του περί Στεγών Νόμου και των σχετικών Κανονισμών. Ειδικότερα, η Διευθύντρια των ΥΚΕ ενημέρωσε την Επίτροπο ότι, σε συμμόρφωση με τις εισηγήσεις της, έχουν περιληφθεί εισηγήσεις για τα πιο κάτω:

- **Διατάξεις για εξατομικευμένη προσέγγιση με σεβασμό στην ηλικία, την αναπηρία, κ.λπ.**
- **Εισαγωγή πρόνοιας για επιθεώρηση των Μονάδων Φροντίδας Ενηλίκων από Λειτουργούς του Υπουργείου Υγείας για να ελέγχουν την ποιότητα των παρεχόμενων ιατρικών και νοσηλευτικών υπηρεσιών, για εξασφάλιση ολοκληρωμένης θεραπευτικής παρέμβασης.**
- **Διαρκής εκπαίδευση του προσωπικού των Μονάδων Φροντίδας Ενηλίκων.**
- **Αγορά υπηρεσιών από ειδικούς επαγγελματίες για εξειδικευμένες υπηρεσίες.**

Παράλληλα, προωθείται από το Υπουργείο Υγείας νομοσχέδιο με τίτλο «Ο περί Κοινοτικής Φροντίδας Ψυχικής Υγείας Νόμος» για τη λειτουργία εξειδικευμένων προγραμμάτων που θα εξυπηρετούν άτομα με ψυχολογικά προβλήματα ή αναπηρίες.

Η Επίτροπος χαιρετίζει τις πιο πάνω πρωτοβουλίες και θα συνεχίσει να παρακολουθεί την υλοποίηση τους.

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ

Κατά το 2012, Λειτουργοί του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων συμμετείχαν σε σεμινάρια και ημερίδες σχετικά με το θέμα των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης, που διοργανώθηκαν από διεθνείς οργανισμούς, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στο ζήτημα αυτό.

Πιο συγκεκριμένα :

- Η Λειτουργός κα Κάλια Καμπανελλά συμμετείχε στην Όγδοη Θεματική Συνάντηση του Ευρωπαϊκού Δικτύου των Εθνικών Αρχών Πρόληψης των Βασανιστηρίων, που διοργανώθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης στις 20-21 Μαρτίου 2012, στη Γενεύη, με θέμα: **«Παρακολούθηση των κινδύνων κακομεταχείρισης ή βασανιστηρίων κατά τη διαδικασία επιστροφής: κυριότερα ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι Εθνικές Αρχές Πρόληψης των Βασανιστηρίων»**.

- Η Λειτουργός κα Κάλια Καμπανελλά συμμετείχε, επίσης, στην Ένατη Θεματική Συνάντηση του Ευρωπαϊκού Δικτύου των Εθνικών Αρχών Πρόληψης των Βασανιστηρίων, που διοργανώθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης στις 12-13 Ιουνίου 2012, στο Βελιγράδι, με θέμα: **«Άτυποι μετανάστες, FRONTEX και Εθνικές Αρχές Πρόληψης των Βασανιστηρίων».**

Περαιτέρω, η Ανεξάρτητη Αρχή Πρόληψης των Βασανιστηρίων συμμετέχει ενεργά στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εθνικών Αρχών Πρόληψης των Βασανιστηρίων, τόσο μέσω της εκπροσώπησής της στα συνέδρια που διοργανώνονται από το Συμβούλιο της Ευρώπης, όσο και μέσω της διαβούλευσης με άλλες Εθνικές Αρχές για κοινά ζητήματα προβληματισμού και δράσης. Ειδικότερα, η Ανεξάρτητη Αρχή συμμετείχε σε συζητήσεις που διεξήχθηκαν ηλεκτρονικά μεταξύ των μελών του Δικτύου, στη βάση διαφόρων ερωτημάτων σχετικά με τα είδη και τη χρήση των μέσων σωματικού περιορισμού, την επιβολή του μέτρου της απομόνωσης, τα επιτρεπόμενα είδη εντός των κελιών σε φυλακές, κ.ά.

Στόχος της Ανεξάρτητης Αρχής Πρόληψης των Βασανιστηρίων παραμένει η διατήρηση και ενδυνάμωση της στενής συνεργασίας της με διεθνείς Επιτροπές που δραστηριοποιούνται στον χώρο της πρόληψης των βασανιστηρίων. Ιδιαίτερη συνεργασία προσδοκάται με την Υποεπιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (SPT), καθώς και με την αντίστοιχη Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης (CPT).

ΣΥΣΤΗΜΙΚΕΣ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

ΣΥΣΤΗΜΙΚΕΣ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Κύριος στόχος της ευρύτερης δραστηριοποίησης της Ανεξάρτητης Αρχής Πρόληψης των Βασανιστηρίων είναι η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση, τόσο των αρμόδιων Αρχών, όσο και της κοινής γνώμης σε ζητήματα κακομεταχείρισης. Η ευαισθητοποίηση όλων των εμπλεκομένων αναμένεται να ενισχύσει τον εποικοδομητικό διάλογο για την εξεύρεση λύσεων σε μια σειρά θεμάτων, που σχετίζονται με τους χώρους κράτησης.

Προς την κατεύθυνση αυτή, η Ανεξάρτητη Αρχή προχώρησε στις πιο κάτω δράσεις:

1. Ομάδα Εργασίας για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων

Στο πλαίσιο των προληπτικών συστημικών δράσεων, η Ανεξάρτητη Αρχή προχώρησε το 2011 στη Σύσταση Ομάδας Εργασίας για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων, με τη συμμετοχή εκπροσώπων από το Τμήμα Φυλακών, την Αστυνομία, τις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας και τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας.

Η Ομάδα Εργασίας συνεδρίασε, κατά το 2012, δύο φορές. Η πρώτη συνάντηση της Ομάδας, στις 25 Απριλίου 2012, είχε ως σκοπό τη γνωριμία των μελών της Ομάδας και τη διεξαγωγή ενός αρχικού διαλόγου όσον αφορά στις αρμοδιότητες της Επιτρόπου ως Ανεξάρτητη Αρχή Πρόληψης των Βασανιστηρίων και στις πρώτες σκέψεις των αρμοδίων Αρχών για το σύστημα των επισκέψεων.

Κατά τη δεύτερη συνάντηση της Ομάδας, που πραγματοποιήθηκε στις 11 Οκτωβρίου 2012, συζητήθηκε η Ετήσια Έκθεση της Ανεξάρτητης Αρχής για το έτος 2011, καθώς και οι πρώτες παρατηρήσεις και εισηγήσεις της Επιτρόπου ως Αρχή Πρόληψης των Βασανιστηρίων. Ειδικότερα, έγινε αναλυτική αναφορά στις εισηγήσεις της Επιτρόπου και διατυπώθηκαν οι θέσεις και οι προβληματισμοί των αρμόδιων Αρχών ως προς τον τρόπο υλοποίησής τους. Επίσης, κατά τη συζήτηση, τέθηκαν από τις αρμόδιες Αρχές νέα ζητήματα που ανακύπτουν εντός των χώρων περιορισμού της ελευθερίας, για τα οποία ζητήθηκαν οι απόψεις της Επιτρόπου για τον καλύτερο χειρισμό τους.

Η δημιουργία της Ομάδας Εργασίας έχει συμβάλει σημαντικά στην ενημέρωση τόσο της Επιτρόπου όσο και των αρμόδιων Αρχών για τα ζητήματα που τους αφορούν και στον καλύτερο συντονισμό τους, για την αντιμετώπιση κοινών προβλημάτων. Αναμφίβολα, κοινός στόχος όλων είναι η βελτίωση των συνθηκών κράτησης και η ενδυνάμωση της προστασίας των δικαιωμάτων των κρατουμένων.

2. Συμμετοχή στο ειδικό πρόγραμμα εκπαίδευσης των Ειδικών Αστυφυλάκων που στελεχώνουν το Κέντρο Κράτησης Απαγορευμένων Μεταναστών στη Μεννόγεια

Όπως αναλύθηκε στην Ετήσια Έκθεση του 2011, η Ανεξάρτητη Αρχή είχε ενεργό ανάμειξη κατά τη νομοπαρασκευαστική διαδικασία, ενώπιον της Βουλής των Αντιπροσώπων, του νέου πλαισίου λειτουργίας των Χώρων Κράτησης Απαγορευμένων Μεταναστών.

Μετά την ψήφιση του σχετικού Νόμου και των Κανονισμών, η Επίτροπος, με επιστολή της προς τον Αρχηγό Αστυνομίας, δήλωσε την ετοιμότητα και την προθυμία του Γραφείου της να συμμετέχει στην εκπαίδευση του προσωπικού του χώρου κράτησης, κρίνοντας ότι η επέκταση της συνεργασίας της με την Αστυνομία στο επίπεδο της εκπαίδευσης προσωπικού, θα έχει θετικά αποτελέσματα όσον αφορά στην πρόληψη της κακομεταχείρισης και θα συμβάλει σημαντικά στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων των μελών της Αστυνομίας.

Ο Αρχηγός Αστυνομίας ανταποκρίθηκε θετικά στην πιο πάνω πρόταση της Επιτρόπου και ως εκ τούτου, η Ανεξάρτητη Αρχή Πρόληψης των Βασανιστηρίων συμμετείχε στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα των Ειδικών Αστυφυλάκων για τη στελέχωση των Κρατητηρίων της Μεννόγειας, με διαλέξεις με θέμα «Εθνική Νομοθεσία και Διεθνείς Συμβάσεις Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων». Οι διαλέξεις δόθηκαν από τη Λειτουργό του Γραφείου κα Κάλια Καμπανελλά, κατά τους μήνες Δεκέμβριο 2012 και Ιανουάριο 2013.

3. Έναρξη διαλόγου για την τροποποίηση των περί Φυλακών Νόμων και Κανονισμών

Στο πλαίσιο του στόχου που τέθηκε εντός του Σχεδίου Δράσης για το έτος 2012 για την υποβολή ολοκληρωμένης πρότασης για τον εκσυγχρονισμό των περί Φυλακών Νόμων και Κανονισμών, η Επίτροπος συζήτησε το θέμα αυτό σε συνάντησή της με

τον Αν. Διευθυντή Τμήματος Φυλακών, ο οποίος επέδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον, ώστε να εντοπιστούν τα κενά που παρατηρούνται στο υφιστάμενο πλαίσιο.

Η συζήτηση με την αρμόδια Αρχή αναμένεται να συνεχιστεί και να εμπλουτιστεί με τη συμμετοχή και άλλων εμπλεκόμενων Αρχών αλλά και ανεξάρτητων ειδικών, ώστε να οδηγήσει σε μια ολοκληρωμένη πρόταση για τον ουσιαστικό εκσυγχρονισμό των περί Φυλακών Νόμων και Κανονισμών. Στη συνέχεια, η τελική πρόταση θα προωθηθεί προς το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και τη Βουλή των Αντιπροσώπων.

4. Παρουσίαση και συζήτηση της Ετήσιας Έκθεσης της Ανεξάρτητης Αρχής Πρόληψης των Βασανιστηρίων για το 2011 ενώπιον της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Η Ετήσια Έκθεση της Αρχής για το 2011 παρουσιάστηκε και συζητήθηκε σε τρεις διαδοχικές συνεδρίες της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων[9]. Ειδικότερα, στην πρώτη συνεδρία συζητήθηκαν τα ζητήματα που αφορούν στο Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αθαλάσσας και στις Στέγες Ηλικιωμένων, στην παρουσία εκπροσώπων των Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας και των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας. Ακολούθως, στην επόμενη συνεδρία συζητήθηκαν τα ζητήματα που θίγονται στην Ετήσια Έκθεση όσον αφορά στα Αστυνομικά Κρατητήρια, στην παρουσία εκπροσώπων της Αστυνομίας, ενώ στην τελευταία κλειστή συνεδρία παρουσιάστηκαν και αναλύθηκαν τα θέματα που αφορούν στις Κεντρικές Φυλακές, στην παρουσία του Αν. Διευθυντή Τμήματος Φυλακών και εκπροσώπων του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως.

Η παρουσίαση και η συζήτηση των επιμέρους θεμάτων που θίγονται στην Ετήσια Έκθεση, ενώπιον της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, συνέβαλε σημαντικά αφενός στην ενημέρωση του Βουλευτών για την κατάσταση που επικρατεί σε χώρους περιορισμού της ελευθερίας και αφετέρου στην προώθηση ενεργειών από τις αρμόδιες Αρχές για την υλοποίηση των εισηγήσεων της Επιτρόπου.

9. Συνεδρίες ημερ. 24 Σεπτεμβρίου 2012, 8 Οκτωβρίου 2012 και 22 Οκτωβρίου 2012

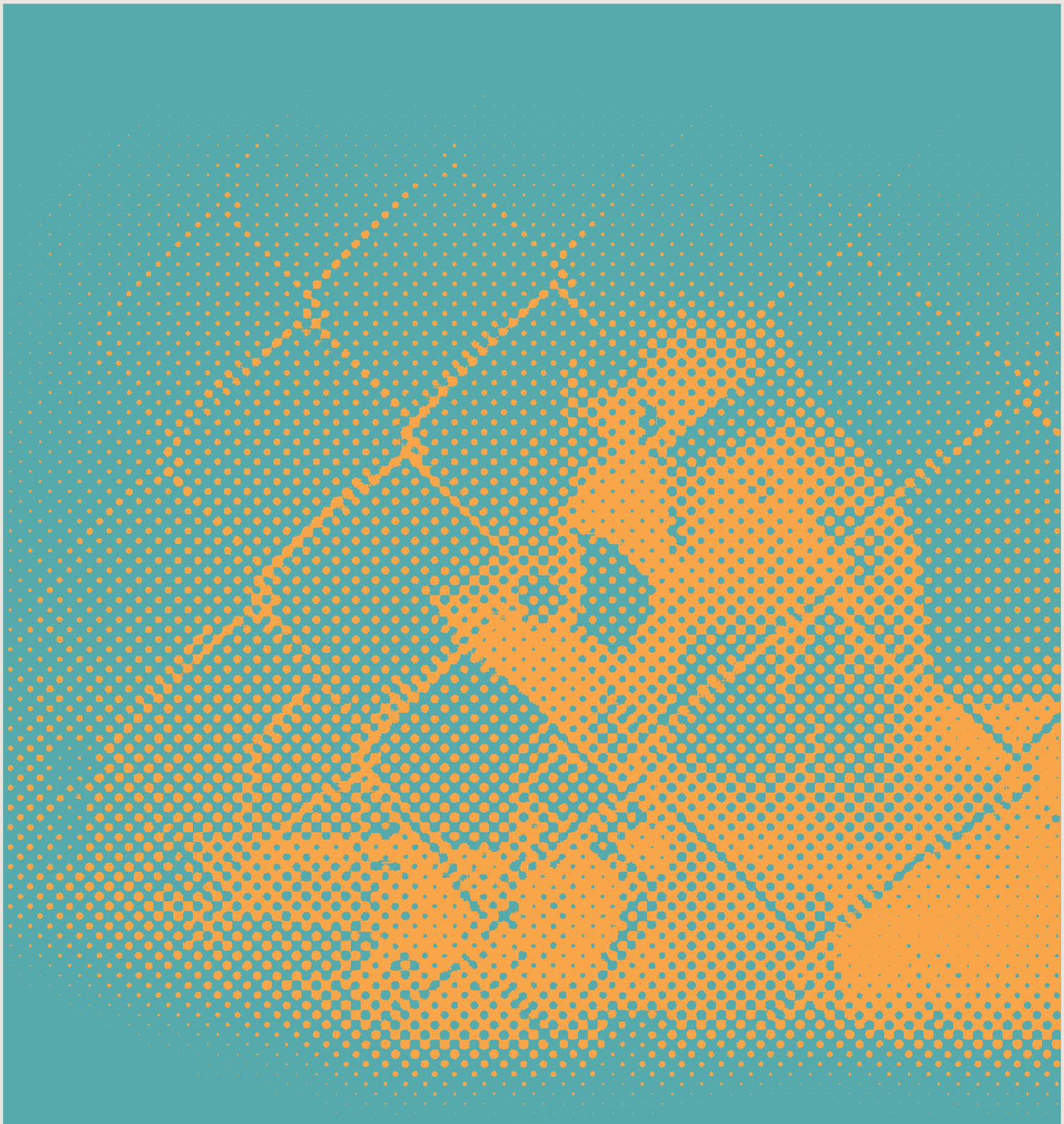

Ανεξάρτητη Αρχή Πρόληψης των Βασανιστηρίων

Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων